

1. LANDSKABS - TJEKLISTE

TIL VURDERING AF KONSEKVENSER FOR LANDSKABET VED NYBYGGERI ELLER ANDRE ÆNDRINGER

Forhold dig til om landskabet rummer nogle af følgende forhold og vurder hvordan den ønskede ændring kan passes ind i de givne landskabsforhold. Et landskab vil typisk være karakteriseret ved flere af nedenstående forhold.

RUMLIGE OG VISUELLE FORHOLD

SKALA

Småskala landskab

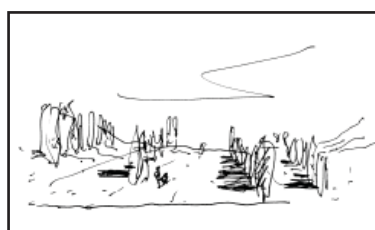

Storskala landskab

Skala er et udtryk for hvor stort eller småt landskabet og dets karaktergivende elementer er. Et landskab med store sammenhængende markfelter, lange levende hegn og store gårdanlæg er et storskala landskab. Et landskab med små markfelter opdelt af mange levende hegn og småbevoksninger og tætliggende husmandsteder er et småskala landskab.

Småskala landskaber er typisk sårbare overfor nye anlæg, som er af stor skala eller andre tiltag, som vil bryde den lille skala, f.eks. fjernelse af levende hegn eller stort byggeri. Storskala landskaber er typisk sårbare overfor etablering af mange små nye elementer, som f.eks. småplantninger og tætliggende levende hegn. Storskala landskabet kan typisk rumme ganske store landskabelementer, f.eks. vindmøller eller gårdanlæg, uden det nødvendigvis vil virke forstyrrende på landskabsoplevelsen.

MØNSTRE OG STRUKTURER

Tydeligt mønster

Et landskabs karaktergivende elementer (terræn, dyrkningsform, bevoksning og bebyggelse) kan være placeret således at de tilsammen skaber et tydeligt mønster. I et landskab hvor gårdene ligger akkurat på overkanten af en dalside siger man at bebyggelsen skaber et særligt tydeligt mønster. Det kan også være et landskab, hvor alle levende hegn er orienteret i nord-/syd gående retning – her vil de levende hegn danne et særligt tydeligt mønster.

Landskaber med særligt tydelige mønstre er sårbare overfor ændringer, som vil bryde disse. F.eks. er landskabet i dalstrøget, hvor gårdene ligger akkurat på overkanten af dalsiden, sårbart overfor placering af byggeri i dalbunden eller på dalsiderne, det vil bryde det særlige mønster.

KOMPLEKSITET

Komplekst landskab

Enkelt landskab

Antallet af forskellige landskabelementer, som præger et landskab er af betydning for landskabets kompleksitet. Hedelandskabet med det flade terræn, som kun rummer landskabelementerne småbusk vegetation og enebær buske er et meget enkelt landskab. Et småbakket dødislandskab med mange levende hegn, skovområder, vandhuller, åer og husmandsteder rummer mange forskellige landskabelementer og fremstår som et komplekst landskab.

Det enkle landskab er typisk sårbart overfor nye elementer, som ikke i forvejen findes i området mens det komplekse landskab generelt er mere robust – naturligvis afhængig af hvilke af de øvrige landskabelige forhold, som er nævnt her på siden, der karakteriserer landskabet.

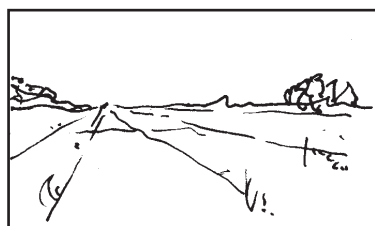
2. LANDSKABS - TJEKLISTE

TIL VURDERING AF KONSEKVENSER FOR LANDSKABET VED NYBYGGERI ELLER ANDRE ÆNDRINGER

Forhold dig til om landskabet rummer nogle af følgende forhold og vurder hvordan den ønskede ændring kan passes ind i de givne landskabsforhold. Et landskab vil typisk være karakteriseret ved flere af nedenstående forhold.

RUMLIGE OG VISUELLE FORHOLD

RUMLIG AFGRÆNSNING

Åbent landskab

Lukket landskab

Rumlig afgræsning er et udtryk for om landskabet rummer nogle elementer, som bryder udsynet over landskabet og dermed afgrænser rum i landskabet. Et landskab med mange skovområder og kraftige levende hegn, vil typisk fremstå lukket med velafgrænsede rum. Et landskab med få eller fragmenterede landskabselementer vil typisk rumme mulighed for lange kig hen over landskabet og dermed få landskabet til at fremstå åbent. Afhængig af rummenes størrelse vil der være tale om et stor- eller småskala landskab.

Et landskab med landskabselementer, der skaber lukkede rum, har typisk gode muligheder for at afskærme nye anlæg. I det åbne landskab derimod findes ingen oplagt mulighed for at afskærme nye anlæg. Her bliver fremtoningen af det nye anlæg særligt vigtigt og det bør nøje vurderes hvordan det kommer til at fremstå sammenholdt med landskabets eksisterende karakter – herunder fremtoningen og særlige karakteristika for eksisterende byggeri.

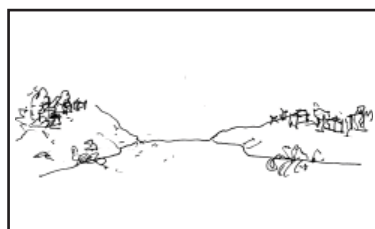
UDSIGTER

Udsigt

Fra højtliggende områder kan findes udsigter over landskabet, som kan få betydning for hvor tydeligt et nyt element vil opleves. Et lukket landskab kan således opleves helt anderledes fra markante udsigtspunkter. Hvad der ellers fra lavereliggende dele af landskabet opleves som velindpasset i landskabet kan, set fra et udsigtspunkt, opleves tydeligt og fremstå meget markant. Er der tale om et udsigtspunkt, som rummer særlige oplevelsesmuligheder, bør man være særligt opmærksom på et nyt anlægs påvirkning af oplevelsen fra udsigtspunktet.

VISUEL SAMMENHÆNG

Visuel sammenhæng

Både indenfor og imellem to nabokarakterområder kan der være tydelige visuelle sammenhænge, som er af betydning for landskabet. Ikke blot i form af egentlige udsigtspunkter, men landskaber hvor oplevelsen af et nabokarakterområde er af stor betydning for landskabskarakteren i et givet område. På Mors er oplevelsen af Salgerhøj Hanklitområdet af betydning for landskabet syd herfor – og omvendt. I Erikslev Kær er den visuelle sammenhæng mellem de modstående dalsider af stor betydning for landskabets karakter.

3. LANDSKABS - TJEKLISTE

TIL VURDERING AF KONSEKVENSER FOR LANDSKABET VED NYBYGGERI ELLER ANDRE ÆNDRINGER

Forhold dig til om landskabet rummer nogle af følgende forhold og vurder hvordan den ønskede ændring kan passes ind i de givne landskabsforhold. Et landskab vil typisk være karakteriseret ved flere af nedenstående forhold.

MARKANTE OG OPLEVELSESRIGE LANDSKABSELEMENTER

MARKANTE GEOLOGISKE FORMATIONER

Det danske landskab er, som udgangspunkt, skabt af isen. De former som isen har skabt kaldes i landskabssammenhæng for geologiske formationer. Nogle af disse kan fremstå særligt tydelig og formidle historien om landskabets dannelse. En tydelig geologisk formation kan f.eks. være en ås, der ligger som en markant bakkekam i et ellers fladt landskab eller der kan være tale om dødisbakker, som f.eks. hatbakkerne på Langeland. På Mors fremstår Hanklit som en tydelig geologisk formation, som også i landskabelig sammenhæng, er noget særligt.

Sådanne formationer er sårbare overfor placering af nye anlæg eller ændret arealanvendelse, som vil sløre muligheden for at opleve dem.

KULTURHISTORISKE MØNSTRE OG STRUKTURER

Det danske landskab er et kulturlandskab. Alle de landskabselementer og rumlig og visuelle forhold er skabt af mange hundrede års menneskelig aktivitet. Forskellige tidsaldres aktiviteter er lejret ovenpå hinanden. Nogen steder i landskabet afspejles en bestemt tidsperiode særligt tydeligt. Et sådant landskabsområde rummer særlige kulturhistoriske landskabselementer, mønstre og strukturer. Det intakte herregårdslandskab med hovedbygning, store ubrudte dyrkningsflader med enkeltstående træer afgrænset af markante skovbryn og stendiger udgør et tydeligt kulturhistorisk mønster. I Blistrup her på Mors udgør de mange husmandssteder, der ligger som perler på en snor langs vejen, et særligt tydeligt mønster, der fortæller historien om den politiske udvikling i landet i starten af 1900-tallet.

Kulturhistoriske mønstre og strukturer rummer, udover den kulturhistoriske del, typisk særlige landskabelige oplevelser. Sådanne mønstre og strukturer er sårbare overfor nyt byggeri eller tiltag, som vil bryde deres oprindelige form.

MARKANTE ENKELTELEMENTER

Markant element

Elementer, som ligger placeret i landskabet således at de opleves særligt tydeligt betegnes markante enkeltelementer. Der kan f.eks. være tale om en kirke eller en gravhøj, som ligger højt og måske også ensomt i landskabet og derfor opleves tydeligt fra det omkringliggende landskab. En lokal bakketop i et ellers fladt terræn eller et stort gammelt træ, som står alene på marken.

Sådanne markante enkeltelementer er sårbare overfor ændret arealanvendelse og placering af nyt byggeri, som vil begrænse mulighederne for at opleve elementet fra det omkringliggende landskab.

4. LANDSKABS - TJEKLISTE

TIL VURDERING AF KONSEKVENSER FOR LANDSKABET VED NYBYGGERI ELLER ANDRE ÆNDRINGER

Forhold dig til om landskabet rummer nogle af følgende forhold og vurder hvordan den ønskede ændring kan passes ind i de givne landskabsforhold. Et landskab vil typisk være karakteriseret ved flere af nedenstående forhold.

KUMULATIV EFFEKT

Når nye elementer placeres i et landskab, kan det være at det første nye element fint underordner sig den eksisterende karakter og skala. Derimod kan det være at element nummer tre eller fire netop er dem som gør påvirkningen fra de nye elementer, så kraftig at landskabets karakter og kvaliteter domineres af de nye tiltag og dermed mister sine kvaliteter.

Det skal således nøje overvejes hvor meget et landskab kan rumme før det det ikke længere er muligt at indpasse nye elementer i karakteren, men de derimod vil ændre karakteren og sløre kvaliteterne.

HVAD ER ELEMENTER OG RUMLIGE OG VISUELLE FORHOLD FOR NOGET?

Når et landskab skal beskrives i landskabelige termer tales især om landskabselementer og rumlige visuelle forhold.

Landskabselementer er, som navnet angiver, de elementer som præger landskabet. Overordnet set deles landskabselementer op i arealanvendelse, bevoksning, bebyggelse, geologiske og kulturhistoriske elementer.

Bevoksning er typisk levende hegn, skove, krat, beplantning omkring huse. Arealanvendelsen kan enten være intensivt dyrkede marker, græssede enge og overdrev eller mose og strandengsvegetation som ligger urørt hen. Mht. bebyggelse ses på hvordan bebyggelsen ser ud og er placeret i landskabet. Endelig taler man også om markante og synlige geologiske formationer, kulturhistoriske elementer som gravhøje, hovedgårde og stendiger som landskabselementer.

Rumlige visuelle forhold er de synsmæssige indtryk som landskabselementerne skaber. Kan man se langt eller kort, får man oplevelsen af et landskab som rummer mange forskellige elementer, skaber elementerne et tydeligt mønster etc?